

Πανελλήνιες Εξετάσεις Ημερήσιων Γενικών Λυκείων

Εξεταζόμενο Μάθημα: Νεοελληνική Γλώσσα, Ημ/νία: 17 Μαΐου 2013

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A1. Ο συγγραφέας προβληματίζεται για την αποσύνδεση του ανθρώπου από το περιβάλλον του, φυσικό και ανθρώπινο. Ειδικότερα, αναφέρεται στην ελάχιστη εκτίμηση του ανθρώπου για την επίγεια ζωή που αποπνέει ένα αίσθημα μοναξιάς και ανίας και αναζητά την ανακούφισή του στο σύμπαν, βιώνοντας την «ερημοποίηση» της ύπαρξής του. Ενώ η φύση όμως ακόμη οργιάζει, με πλούτο χλωρίδας και πανίδας, ο άνθρωπος με τη διφυή του υπόσταση προκαλεί μια αντινομία. Αφενός ανέπτυξε ηθικοπνευματικό πολιτισμό, αφετέρου αμαύρωσε την πορεία του με θηριωδίες με απότοκο την καταστροφή του περιβάλλοντος και την αλλοτρίωση του. Είναι ανάγκη να επανασυνδεθεί με τους ομοίους του, να επανακάμψει η ανθρωπιστική παιδεία για να υπερβεί την απανθρωπιά που θεριεύει. Δικαίωση του γένους μας θα απέβαινε η επανένωση με την ηθική, την ειρήνη και η αναγέννηση της φύσης. Εάν ο άνθρωπος υπερβεί την αδυσώπητη μοναξιά, τότε θα αποκτήσει ουσία η ζωή σε κάθε της διάσταση.

B1. Η τεχνολογία έχει γνωρίσει τεράστια ανάπτυξη σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας, κυρίως – όμως – στον τομέα της επικοινωνίας. Έχει δημιουργηθεί ένας κυκεώνας δικτύων επικοινωνίας με αποδέκτες ανθρώπους κάθε ηλικίας. Τα κινητά τηλέφωνα και το διαδίκτυο, μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των ιστών κοινωνικής δικτύωσης, έχουν αντικαταστήσει σε καθημερινή βάση τη διαπροσωπική επαφή και μάλιστα σε αξιοπρόσεκτο βαθμό. Ο ζωντανός ανθρώπινος διάλογος υποκαθίσταται από την απρόσωπη ηλεκτρονική του μορφή και η ουσιαστική ψυχική επαφή παραμερίζεται. Χωρίς να βρίσκει ανταπόκριση στα συναισθήματά του, ο άνθρωπος αλλοτριώνεται ως κοινωνική οντότητα. Βιώνει, λοιπόν, με σφοδρότητα το αίσθημα της μόνωσης νιώθοντας εξόριστος στο ίδιο του το περιβάλλον.

B2. α) Θεματική Περίοδος: «Αποκαλύπτεται όμως, ... έχει διπλή υπόσταση.»

Σχόλια: «Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, ... είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του.»

Κατακλείδα: «Η υπερφίαλη αυτή στάση ... το λίκνο της δικής του υπάρξεως.»

β) Παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου:

«χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα»

«η ζωή δεν ανθίζει μόνο στη Γη»

«γέννησε αριστουργήματα στο λόγο και στην τέχνη»

«καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται»

«ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του»

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

«τεχνολογική έκρηξη»
«το λίκνο της ανθρώπινης ζωής»
«εξωγήινη / γήινη μοναξιά»
«επικίνδυνη και ανάλγητη μοναξιά»

B3.

α) Συνώνυμες λέξεις:

ταυτόχρονα: παράλληλα, συγχρόνως

γέννησε: δημιούργησε

αισθανθεί: νιώσει

πληθαίνουν: αυξάνονται

ανάλγητη: απάνθρωπη, σκληρή, αμείλικτη, ανελέητη, ανηλεής

β) Αντώνυμες λέξεις:

ανούσια: ουσιώδης, σημαντική

εμφανίζεται: εξαφανίζεται, απουσιάζει, εξαλείφεται

ανέφικτη: εφικτή, κατορθωθεί

πυκνώνει: αραιώνει

υψηλά: χαμηλά, κατώτερα

B4. α) Η χρήση του ερωτηματικού αποδίδει τη διάθεση προβληματισμού του συγγραφέα ενώ ταυτόχρονα προκαλεί την αίσθηση της δημιουργίας ενός άτυπου διαλόγου συγγραφέα – αναγνώστη με κλίμα αμεσότητας, οικειότητας και ζωντάνιας.

Η διπλή παύλα λειτουργεί συμπληρωματικά. Λειτουργεί και ως διευκρίνιση στην οποία ο συγγραφέας δίνει έμφαση στο περιεχόμενο της φράσης.

β) «Από την άλλη, από τον ίδιο τον άνθρωπο σφραγίζεται η ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιούνται τα υλικά αγαθά και συντηρούνται η αδικία και οι ανισότητες.»

Γ1.

Οικο-λογική ... προσγείωση!

Πρόλογος

Συνιστά, δυστυχώς, κοινοτοπία το γεγονός ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίσιμη και αποφασιστική επιλογή για το μέλλον του πλανήτη. Το δίλημμα ανάμεσα στην επιδίωξη της οικονομικής ανάπτυξης και την ανάγκη της προστασίας του περιβάλλοντος τίθεται σήμερα επίκαιρο παρά ποτέ. Πρόσφατες έρευνες κατέδειξαν τη ραγδαία συρρίκνωση των δασών στον Αμαζόνιο. Στο προσκήνιο έρχεται, λοιπόν, εκ νέου το ζέον πρόβλημα της αντιμετώπισης της οικολογικής κρίσης, ζήτημα οικουμενικό και αδιαίρετο που χρήζει άμεσης αντιμετώπισης.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Οι οικολογικές ευαισθησίες προέκυψαν τα τελευταία χρόνια από τη συνειδητοποίηση ότι ο πλανήτης καταστρέφεται και μαζί μ' αυτόν υποβαθμίζεται η ποιότητα ζωής του ανθρώπου. Αυτό που για αιώνες απετέλεσε το "σπίτι" του ανθρώπου, γκρεμίζεται και η κατάρρευσή του παρασέρνει μαζί της τη βιολογική και ψυχική ισορροπία του ανθρώπου.

Ζητούμενο 1^ο : Επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον.

Έλλειψη σεβασμού: υπερκατανάλωση, αύξηση βιομηχανικών μονάδων, απουσία οικολογικής συνείδησης κ.λπ.

Συνέπειες:

Φυσικές - Μορφές οικολογικού προβλήματος:

- εξάντληση φυσικών πόρων και πρώτων υλών
- μόλυνση της ατμόσφαιρας (νέφος, όξινη βροχή, καταστροφή του όζοντος, το φαινόμενο του θερμοκηπίου)
- μόλυνση του νερού και των θαλασσών
- καταστροφή των δασών
- πυρηνικά απόβλητα από πυρηνικές δοκιμές ή ατυχήματα
- εξάλειψη ειδών χλωρίδας και πανίδας
- καταστροφές από τη ρύπανση (αρχαιολογικοί χώροι, κτίρια κ.λπ.)
- καταστροφές από ακραία καιρικά φαινόμενα, που οφείλονται στις κλιματικές αλλαγές.

Ψυχοσωματικές: Κατακόρυφη αύξηση σωματικών ασθενειών, όπως τα αναπνευστικά και καρκινικά νοσήματα, καθώς και ψυχικών διαταραχών.

Ποιότητα ζωής: Υποβάθμιση της ποιότητας ζωής εξαιτίας της πυκνής δόμησης, του περιορισμού των ελεύθερων χώρων, του έντονου κυκλοφοριακού προβλήματος κ.ο.κ.

Οικονομικές: Προβλήματα στην πρωτογενή παραγωγή (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία). Η εξάντληση των φυσικών πόρων έχει ως αποτέλεσμα να προκαλούνται έντονα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα.

Πτώση της τουριστικής κίνησης σε περιοχές αισθητικά και περιβαλλοντικά υποβαθμισμένες.

Μετάβαση

«Η σοβαρότητα λοιπόν του φαινομένου είναι δεδομένη. Αυτή ακριβώς είναι που προστάζει την έντονη, υπεύθυνη δραστηριοποίηση και ευαισθητοποίηση όλων και, βέβαια, τη λήψη μέτρων εφαρμόσιμων, αν θέλουμε να προσεγγίσουμε τη λύση του προβλήματος.»

Ζητούμενο 2^ο : Τρόποι αντιμετώπισης

Πολιτεία:

- Η πολιτεία πρέπει να επιστρατεύει τις υπηρεσίες της για να πληροφορήσει τους πολίτες για τις συνέπειες της οικολογικής καταστροφής.

- Να μη χρηματοδοτούνται επενδυτικές προτάσεις που αφορούν σε σχέδια όταν αυτά δεν είναι συμβατά με την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη.
- Να επιβάλλει ειδική βαριά φορολογία σε βιομηχανίες που μολύνουν την ατμόσφαιρα.
- Να προωθήσει την «πράσινη επιχειρηματικότητα», με την υιοθέτηση ενός μοντέλου που βασίζεται στην λογική ότι «όλες οι επιχειρήσεις δεν ρυπαίνουν το ίδιο, ούτε έχουν την ίδια ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον, κατά συνέπεια δεν μπορεί για όλες να ισχύουν ίδιες απαγορεύσεις».
- Να προχωρήσει στη δημιουργία πανευρωπαϊκού πλέγματος προστατευμένων ζωνών, που αφορούν όχι μόνο στο φυσικό περιβάλλον αλλά και στον πολιτιστικό πλούτο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Να καθορίσει ζώνες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, των φυσικών πόρων και του τοπίου, στις οποίες θα περιορίζεται ή θα απαγορεύεται η δυνατότητα δόμησης.
- Να εφαρμόσει προγράμματα περιβαλλοντικής διαχείρισης που θα αποσκοπούν στην ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων (όπως το πόσιμο νερό, μέσω της υιοθέτησης μέτρων για την εξοικονόμηση και ανακύκλωση του νερού ή στην ενέργεια, μέσω της εξοικονόμησης και της προώθησης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και της διαχείρισης των απορριμμάτων).
- Να θεσμοθετήσει την ολοκληρωμένη διαχείριση των παραλιακών ζωνών καθώς και γενικότερα την ορθολογική διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων.
- Να αυξήσει τον προϋπολογισμό που προωθεί τη χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας (ηλιακή, θερμική, αιολική).
- Να προωθήσει την αναδάσωση στις κατεστραμμένες περιοχές.

Περιβαλλοντική εκπαίδευση στο σχολείο:

- Συσχετίζει την περιβαλλοντική ευαισθησία, τη γνώση, τις ικανότητες για την επίλυση του οικολογικού προβλήματος και δίνει έμφαση στην ευαισθητοποίηση των ατόμων μικρής ηλικίας για το οικείο φυσικό περιβάλλον.
- Τονίζει την πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων και αναπτύσσει παράλληλα την κριτική σκέψη και τις ικανότητες των μαθητών για την επίλυσή τους.
- **Επιστημονική κοινότητα:** Η τεχνολογία και η επιστήμη μπορεί να αναδειχθεί πολύτιμος αρωγός στην επίλυση του οικολογικού προβλήματος αναζητώντας και εφευρίσκοντας νέες τεχνικές που είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές μελέτες, (διατήρηση της βιοποικιλότητας, προστασία των δασών και των υδάτινων πόρων, κ.λπ.)
- **Οικογένεια:** καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης, οι γονείς να αποτελέσουν πρότυπο οικολογικής συμπεριφοράς.
- **ΜΜΕ:** προαγωγή περιβαλλοντικής συνείδησης και προβολή σχετικών ενεργειών.
- **Ατομική ευθύνη:** εθελοντισμός, συμμετοχή σε οικολογικές και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οικιακή ανακύκλωση, σεβασμός δημόσιων χώρων.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

- **Παγκόσμια ευθύνη:** Προαπαιτούμενο η θεσμοθέτηση μαζί με τις ήδη υφιστάμενες και της 3^{ης} γενιάς δικαιωμάτων από τον Ο.Η.Ε. («σύμφωνα με τη Διακήρυξη του Ρίο (1992), όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα σε μια υγιή και παραγωγική ζωή σε αρμονία με τη φύση»).

Επίλογος

Συμπερασματικά, ο μικρός μας πλανήτης είναι ένα απειροελάχιστο τμήμα του σύμπαντος. Βρισκόμαστε σε ένα κομβικό σημείο της ιστορίας που οι επιλογές του σήμερα θα καθορίσουν την εξέλιξη του αύριο. Έχουμε τη δύναμη να καταστρέψουμε τον πολιτισμό μας, αν παραδοθούμε στην απληστία μας. Είμαστε, όμως, ικανοί να κατανοήσουμε τον κίνδυνο που ελλοχεύει, να αξιοποιήσουμε τις γνώσεις μας, τα επιτεύγματα της τεχνολογίας και τον πλούτο μας, για να δώσουμε νόημα και αξία στη ζωή κάθε έμβιου όντος στον πλανήτη.

Επιμέλεια: Αντώνης Σαρρής, Ρούλα Κυρίτση, Ελένη Παπαποστόλου, Παναγιώτα Τσελεμάρκου